

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 252

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 28-67
POSLOVALNICA CELJE, Prešernova 3, tel. 280
POSTNI ČEKOVNI RACUN 11.409

Maribor, petek 3. novembra 1939

NAROCNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1.—

Prepoved izvoza ameriškega orožja ukinjena

Sklepu senata se je sinoči pridružil tudi sklep kongresa — Pred pričetkom ogromnih dobav Angliji in Franciji — Nemški napad na Maginotovo črto preložen do pomladi — Nevarna poostritev med Finsko in sovjetsko Rusijo — Poljaki se morajo izseliti iz koridorja Pogajanja med Turčijo in Rusijo se obnove ob pritegnitvi Romunije

Rooseveltova zmaga tudi v kongresu

WASHINGTON, 3. nov. Ameriška poslanska zbornica (kongres) je sinoči odločila, da se takoj zaključi debata o dovolitvi izvoza orožja iz Zedinjenih držav v vojskujoče se države in preide na glasovanje. Pri nato sledočem glasovanju je glasovalo za spremembo dosedanjega nevtralnostnega zakona, torej za Rooseveltov predlog, 244 poslancev, proti pa 179. Med poslanci, ki so glasovali za spremembo zakona, je 220 demokratov, 22 republikancev in 2 neodvisna. Proti je glasovalo 36 demokratov, 143 republikancev in 2 naprednjaka. Iz tega se vidi, da je velika večina demokratov glasovala za ukinitvev.

WASHINGTON, 3. nov. Novi nevtralnostni zakon določa, kakor je bil sprejet v senatu, brezpogojno ukinitvev prepovedi izvoza orožja vojskujočim se državam, dočim določa v poslanski zbornici sprejeto besedilo samo pogojno ukinitvev prepovedi. Zaradi tega je sedaj potrebno, da se obe besedili izenačita, kar se bo zgodilo na skupni seji obeh zbornic. Že sedaj je mogoče reči, da se bo oba doma zedinila na podlagi besedila, ki je bilo osvojeno v senatu. Treba je namreč upoštevati, da vsebujeta obe besedili klavzulo »Plačaj in nosi!«

WASHINGTON, 3. nov. Havas. Senat je imenoval svoje predstavnike za konferenco obeh zakonodajnih teles, ki bo sestavila dokončno besedilo, izglasovano glede nevtralnostnega zakona v senatu in parlamentu. Senat bodo zastopali senatorji Pittman, George Wagner in Conell od demokratov, republikance pa zastopala senatorja Borah in Johnson. Zasedanje senata in parlamenta se določeno za danes opoldne.

WASHINGTON, 3. nov. Havas. Prvi političnih krogov ob priliki odklonitve amandmana v predstavniskem dopisnem besedilu je, da je ta zmaga Roosevelta najpomembnejše dejanje v mednarodni politiki, odkar so se začele vojne spletke v Evropi. Zedinjene države so vstopile v novo razdobje svoje zunanje politike in doprinesle svoj del k razčiščenju stališča sovravnosti v Evropi. V diplomatskih krogih so mnenja, da bo ukinitvev prepovedi izvoza orožja znatno olajšala stališče Anglije in Francije, ki bosta poleg materialne imeli tudi moralno pomoč USA na svoji strani.

OTTAWA, 3. nov. Havas. V Kanadi je izid glasovanja v Washingtonu sprožil veliko navdušenje. S tem bo pospešen načrt, ki ga je Velika Britanija sestavila za utrditev svojega imperija. Dopolnila bo obrambo Kanade, Avstralije in Novega Zelanda ter uvežbala tam pilote za matično deželo v Evropi. V najkrajšem času bodo ti dominioni postavili Angliji za dobavljene bombnike 25.000 letalcev. Opremo in letala bo dobavljala Amerika, del ameriških dobav bo šel preko Kanade.

NEWYORK, 3. nov. Havas. Velike ameriške bombnike že dovažajo v hangar je angleških letalskih družb v Newyorku. Težki bombniki prihajajo iz tovarn ob Tihem oceanu in jih bodo v New Yorku pripravili za nadaljnjo pot v Anglijo. Prvi bombniki, ki bodo dospeli v Evropo takoj po izglasovanju zakona o nevtralnosti, bodo poslani na francosko bojišče. Strokovnjaki računajo, da bodo ameriške tovarne, ki zdaj sicer še ne delajo v polnem obsegu, vrgle vsak mesec več tisoč najmodernejših težkih bombnikov na trg, od koder jih bodo zahodne velesile odpravljale v Evropo. Ogromni ameriški bombniki so konstruirani v prave zračne trdnjave in njih udarna sila je doslej neprekosljliva.

WASHINGTON, 3. nov. Havas. Glavni državni tožilec je izjavil tisku, da bo oblast najstrože postopala proti saboterjem, ki bi še nadalje hujskali zaradi izpremembe nevtralnostnega zakona. Sabotaže, ki bi hotele zadrževati dobavo orožja, bodo po efektnem sistemu organizirane industrije kratkomalo že v kali udušene.

Napeto razmerje med Rusi in Finci

MOSKVA, 3. nov. Finska delegacija se je včeraj zamañ trudila, da bi bila sprejeta v sovjetskem zunanjem ministrstvu. Rusi so sestanek odklonili z motivacijo, da so Molotov in ostali zaposleni na seji vrhovnega sovjeta. Ozračje odnošajev med Finsko in sovjetsko Rusijo je bolj zamegljeno, kakor je bilo doslej. Obstaja bojazen, da se bodo postavile sporazumu na pot nove resne težkoče, ki bi mogle

voditi tudi do preloma.

MOSKVA, 3. nov. Davi je napovedovalec moskovskega radia napadel finskega zunanjega ministra Erka zaradi njegovega včerajšnjega govora po radiu. Dejal je, da je Erko javno grozil z vojno sovjetski Rusiji. Ves govor napovedovalca je bil bojevit in je vseboval polno groženj na račun Finske.

Konec sporov med Grki in Italijani

RIM, 3. nov. Stefani. Besedilo izmenjanih not med italijansko in grško vlado naglašata veliko zadovoljstvo atenske vlade, ki visoko ceni sporočilo Mussolinija. Vsebinska nota potrjuje prijateljske namene Italije do Grčije, ki sprejema z radostjo podvige, odgovarjajoče čustvu grškega naroda. Med obema narodoma je nastala tako nepotrebna atmosfera prisrčnosti. Grška vlada posebno odobrava spontano gesto Mussolinija, ko je odpoklical italijanske čete z grške meje. Grški narod je s tem ocenil ducejeva prizadevanja za pravi mir in grška vlada se je podvzela na isti korak ter umaknila svoje posadke z albanske meje. Grška vlada hoče tudi nadalje sodelovati pri utrditvi miru, hiteč tako z medsebojnim zaupanjem pripomoči k prijateljskim vezem obeh držav. Razvoj mednarodnih prilik bo že v bližnji bodočnosti pokazal plodne sadove medse-

bojnega sodelovanja med Italijo in Grčijo na vseh področjih javnega življenja. V istem smislu je sestavljena italijanska nota, ki poudarja, da bodo konkretne posledice sporazuma skoraj tudi v praksi uveljavljene.

ATENE, 3. nov. Predsednik grške vlade Metaxas je sporočil v Rimu, da Grčija želi, da bi prišlo do podrobnejših določil v novem prijateljskem paktu z Italijo.

LONDON, 3. nov. Reuter. »Times« pišejo o izročitvi note med Italijo in Grčijo ter se pohvalno izražajo o novi politiki Rima, ki bo utrdila mir na jugovzhodu Evrope.

BUKAREŠTA, 3. nov. Ves romunski tisk z zadoščenjem beleži izmenjavo prijateljske note med Grčijo in Italijo ter je mnenja, da bo nova politika Italije mnogo pripomogla k varnosti Balkana sploh.

Turčija za mir in varnost

ANKARA, 3. nov. Včeraj je bila otvoritvena seja novega zasedanja turškega parlamenta, na kateri je imel velik govor prezident republike Ismet Ineni, ki se je med drugim dotaknil tudi zunanje-političnih vprašanj. Prezident je govoril uvodoma o nastanku sedanje vojne v Evropi in prizadevanju turške vlade, da

ohrani svoji državi mir in varnost. Ta cilj zasledujeta tudi pogodbi, ki ju je sklenila z Anglijo in Francijo in ki nista naperjeni proti nobeni državi in nobenim tujim interesom. Obe pogodbi tudi ne bosta uveljavljeni v praksi, dokler se ne najde kdo, ki bi ogrozil turške interese z napadom. Toda želja vseh Turkov je ostati izven sedanjega vojnega spopada in ohraniti strogo nevtralnost. Kar tiče pogajanj s sovjetsko Rusijo, je Ismet Ineni dejal, da je imela turška vlada najboljšo voljo doseči z Moskvo sporazum, toda za enkrat se to ni zgodilo in zunanji minister Saradzoglu se je moral po treh tednih bivanja v Moskvi vrniti v Ankaru brez sklepov. Prezident pa vendarle upa, da se bo sporazum še dosegel in da se bo neskaljeno nadaljevalo staro turško-sovjetsko prijateljstvo.

CARIGRAD, 3. nov. V kratkem se bodo obnovila pogajanja med Turčijo in Rusijo. Pri teh pogajanjih bo prisotna tudi Romunija.

Naša trgovinska pogajanja z Romunijo

BEOGRAD, 3. nov. V romunsko prestolnico je odpotovala naša trgovinska delegacija na pogajanja z Romunijo glede trgovinske izmenjave in plačilnega prometa. Ker so se začasno ustavile nekatere naše dobave, so nastale v plačilnem prometu težkoče. Pogajanja bodo tudi glede nafte in bencina, ki ju bo Romunija dobavila naši državi.

Napad na Maginotovo črto nemogoč

PARIZ, 3. nov. United Press. Po zatrevanju nevtralnih opazovalcev se je Hitler končno vklonil mnenju generalnega štaba in preložil nameravano veliko nemško ofenzivo na zahodni fronti do prihodnje pomladi. Ta sklep je bil sprejet po dolgem preučevanju rezultatov nemških napadov tekóm preteklega tedna. Tedaj so nemške čete prešle v napad vzdolž Mozele, pri Saarbrücknu in ob reki Bilesi, toda rezultati so pokazali, da je vsaka ofenziva ne samo na samo Maginotovo črto, ampak tudi na njene sprejzne postojanke nemogoča, ako ni prej temeljito pripravljena z dolgotrajnim topovskim ognjem. Ako bi se poizkusila ofenziva na Maginotovo črto brez prejšnjega razdejanja posameznih njenih sektorjev po topništvu, bi bile izgube ogromne, a uspeh bi bil več ko dvomljiv. Vse to je napotilo nemški generalni štab, da je svojo prvotno namero opustil in je o tem prepričal tudi Hitlerja, dasi se je ta dolgo upiral.

Nemci ne računajo več na tujo pomoč

BERLIN, 3. nov. Nemški tisk se še vedno obširno ukvarja z govorom sovjetskega zunanjega ministra Molotova, a pojavljajo se tudi že posamezni komentariji sprememb v italijanski vladi in vojski. Skoraj vsi listi naglašajo, da se je nemško-sovjetsko prijateljstvo po Molotovlievem govoru še znatno okrepilo in da tudi spremembe v Italiji ne bodo vplivale na odnošaje med Berlinom

in Rimom. Vendar je vzbudilo splošno pozornost dejstvo, da pišejo nemški listi, da Nemčija ne računa več niti s sovjetsko niti z italijansko vojaško pomočjo, ampak bo vojno s svojimi sovražniki nadaljevala sama.

IRSKA PREPOVED IZVOZA MASLA
CORK, 3. nov. Irska vlada je prepovedala izvoz masla.

DINO ALFIERI

Novi minister za propagando, je imenovan za italijanskega veleposlanika na razpoloženju.

Poljaki se morajo izseliti iz Pomorjanskega

Na njihova mesta pridejo iz tujine se vračajoči Nemci - Nemčija hoče popolnoma ponemčiti vse zahodno poljsko ozemlje - Pričetek poslovanja preseljitvenih komisij na Tirolskem

POLJAKI SE MORAJO IZSELITI IZ POMORJA

BERLIN, 3. nov. »National Zeitung« objavlja članek o naseljevanju Nemcev na zahodnem ozemlju zasedene Poljske, iz katere bodo Poljaki izseljeni. List pravi, da se izvršuje to naseljevanje iz čisto narodno-političnih razlogov, da se tu okrepi nemški življenjski. Zaradi tega morajo biti pri naseljevanju zastopane enakomerno različne stanovske skupine. Na področju med Poznanim in Torunom bo naseljen nemški življenjski, ki je doslej življenjski pod tujo nadoblastjo v zamejstvu. Tu bodo naseljeni v prvi vrsti Nemci iz baltskih držav in iz Galicije, in to prav tako v mestih kakor tudi na deželi. Nemci iz Galicije so v prvi vrsti poljedelci in bodo naseljeni po vaseh. baltski Nemci so pa po pretežni večini sami

meščani in bodo naseljeni zato po mestih. Na ta način bo Poznani, ki je bil doslej pretežno industrijsko in trgovsko mesto, dobil tudi večje število intelektualcev in bo tako postal nemško kulturno središče. V vsem tem, zlasti pa v preseljevanju Nemcev iz tujine v Nemčijo, se po trditvi lista odraža daljnovidnost vodje Hitlerja. S tem bodo doslej v tujini živeči Nemci, ki niso mogli v celoti izpolnjevati svojih nalog do nemškega naroda in nemške države, dobili priložnost, da v celoti izvrše svoje poslanstvo.

LONDON, 3. nov. Poljsko prebivalstvo v Koridorju (poljskem Pomorjanskem) je bilo pozvano s strani nemških okupacijskih oblasti, da se takoj izseli. S seboj sme vzeti vsak posameznik samo 25 kg prtljage.

RIM, 3. nov. V zvezi s selitvijo južnotirolskih Nemcev v Nemčijo so pričele že poslovati mešane komisije, ki sta jih organizirala prefekt bocenske pokrajine in nemški generalni konzul v Milanu. Ti odbori zbirajo vse potrebne podatke o premoženjskem stanju odseljujočih se Nemcev. Tečaj lire za preračunavanje je določen na 4.50 lir za 1 nemško marko. Kompenzacija se bo deloma krila tudi s tem, da bodo v Nemčiji živeči Italijani preseljeni v Italijo.

RIGA, 3. nov. Na ministrski seji je notranji minister poročal, da biva po izselitvi Nemcev v Letonski še vedno 11 tisoč ljudi, ki nimajo domovinske pravice v državi. Med njimi je 3000 Židov, ki so naseljeni v Rigi.

Chamberlainovo poročilo

LONDON, 3. nov. Na včerajšnji seji parlamenta je Chamberlain podal tedensko poročilo o dogodkih. Molotovljev govor je gotovo prinesel razočaranje v Berlinu, je dejal Chamberlain, prinesel pa je tudi jasne dokaze o ruskih zahtevah. Rusija hoče mir in odstranitev nasilja v Evropi. Prav to in ničesar drugega noče tudi Anglija. Chamberlain je

govoril tudi o važnosti pomoči dominionov matični državi. Ta pomoč je najlepši primer svobodne odločitve narodov britskega imperija. Halifax je dejal, da vsi Angleži instinktivno čutijo, kaj Anglija hoče v tej vojni: mir in garantiranje svobodne osebnosti vsakemu Evropeu.

Anglija se ne straši napadov

LONDON, 3. nov. Reuter. Poslanec Heribert Morrison je imel v spodnji zbornici govor in je med drugim dejal: »Zračna obramba Velike Britanije je tako močna, da se lahko upre najmočnejšemu pritisku sovražnika. V primeru nemškega napada letal v velikih množinah se sicer lahko primeri, da se nekaj letal pretihotapi v zaledje in prizadene škodo civilnemu prebivalstvu, toda s tem nikakor ne bodo razmajali duha na-

roda in njegovo zaupanje vase. Če se bodo Nemci poslužili takšnega napada, jim bomo mi odgovorili z enakim na njihovih tleh.«

LONDON, 3. nov. Havas. General sir Ernest Swinton je sinoči dejal v radiu, da se na fantastične zamisli nemškega napada na samih tleh Anglije sploh ni treba ozirati. Anglija bo vsak tak poizkus znala temeljito in že v kali udušiti.

Poljska vlada se seli v Anzin

PARIZ, 3. novembra. Sedež poljske vlade je premeščen v Anzin v okolici Valencienna ob belgijski meji. Mesto ima blizu 14.000 prebivalcev, na belgijskih tleh onkraj meje pa biva večje število poljskih kolonistov in delavcev. Predsednik vlade Sikorski ostane še v Parizu, kamor bo te dni prispel tudi bivši poljski poslanik v Bukarešti, Raczinski. Poljska

vojska v Franciji bo štela 12 divizij. Že doslej se je odzvalo pozivu nove vlade okoli 500.000 Poljakov, ki so vstopili v poljsko vojsko v Franciji.

BUKAREŠTA, 3. nov. Havas. Raczinski, bivši poljski poslanik v Bukarešti, je odpotoval v Pariz, kjer bo stopil v stike z novo poljsko vlado.

Konec zasedanja sovjetskega parlamenta

MOSKVA, 3. nov. DNB. Na seji vrhovnega sovjetskega sveta je bilo svečano izvedeno priključenje Bele Rusije v delu zasedene Poljske k Sovjetski uniji. Seji sta med drugimi prisostvovala Stalin in Molotov. V diplomatski loži so bili tudi člani finske delegacije. S tem aktom je bilo zaključeno peto izredno zasedanje sveta.

Nov izum v letalstvu

WASHINGTON, 3. nov. Havas. Znani konstruktor letal, Igor Sikorski, je pred odborom za civilno letalstvo izjavil, da je izdelal načrte za letalo, ki more brez težko preleteti daljavo od Newyorka do Francije, ne da bi mu bilo treba pristati. Ta zračna dvoživka bi letela preko Atlantika s hitrostjo 150 milj na uro in z rezervno bencina preko 1500 litrov.

ANGLEŠKI KRALJ ODLIKOVAL PET LETALCEV

LONDON, 3. nov. Kralj je na inspekciji letalstva na severu odlikoval 5 letalskih častnikov. To je po več sto letih prvi primer, da je angleški kralj sam izročil odlikovanje vojakom v vojni.

TUJE LETALO NAD DANSKO

KJEVENHAVEN, 3. nov. Havas. Danske protiletalske baterije so v svarilo streljale na neko letalo neznanе države, ki je letelo preko Esbjerga ob 17.30 v višini 1000 m. Letalo se je oddaljilo v smeri Skalingena na Severno morje.

Zbita nemška letala

PARIZ, 3. nov. Od treh nemških bombnikov, ki so leteli včeraj nad angleškim sektorjem zahodne fronte, so angleški letalci enega sestrelili, drugega je zbita protiletalska artilerija, tretji pa je ušel, puščajoč za seboj dim.

ROBRI, 3. nov. Reuter. V bližini Robrija sta dve angleški letali sestrelili nemški bombnik. Štirje člani posadke so mrtvi, ostale so ujeli.

SAMO AKTIVNOST PATRULJ

PARIZ, 3. nov. Sinočnje francoško poročilo pravi, da je bil včeraj dan aktivnosti patrolj. Današnje poročilo pa pravi, da je bila noč mirna. Streljanje topništva in pehote samo na nekaj krajih. Nekim nemški dvomotorni izvidnik znamke Heinkel je bil sestreljen.

VACLAV KLOFAČ UMRL

PARIZ, 3. novembra. V nekem koncentracijskem taborišču na Češkem je po poročilih iz Prage umrl v starosti 71 let večkratni minister ČSR Vaclav Klofač. Bil je med tvorci češke narodno-socialistične stranke, ki pa ni imela z nemško nič skupnega.

VILNO V OBLASTI LITVE

VILNO, 3. nov. Havas. Življenje v Vilnu je spet normalno. Pred trgovinami stojijo množice konzumentov, ki se hočejo čimprej iznebiti zlotov. Davi so uvedli karte za nabavo živil. Kini so spet odprti, a predvajajo večinoma ameriške filme. Jutri bosta začela izhajati dva poljska lista. Na dan vseh mrtvih so oblasti položile vence na poljske grobove. Več tisoč ljudi je šlo mimo kripe, v kateri počiva srce maršala Pilsudskega.

NEMŠKI MORNARJI SO SE REŠILI V ANGLIJO

LONDON, 3. nov. Reuter. Trije nemški mornarji, ki so prebili v majhnem čolnu šest in pol dneva na odprtem morju, so se izkrčali v zalivu Firth of Fort. Preiskava je dognala, da so mornarji del posadke nemškega parnika, ki je bil potopljen zaradi tihotapljenja blaga.

EDINBURG, 3. nov. Reuter. V preiskavi o nemških mornarjih, ki so se zatekli na škotsko obalo, so dognali, da so hoteli z zaplenjene nemške ladje skrivaj odpluti na majhnem čolnu v Nemčijo. Toda morje jih je vedno vračalo in ko jih je izsledil angleški remorker, jim je povsem zmanjkalo hrane.

Mariborska vremenska napoved. Prevladovalo bo oblačno in megleno vreme. Ponekod bo padlo še malo dežja. Včeraj je bila najvišja toplota 3,6, danes najnižja 2,4, opoldne pa 4,2. Dežja je padlo od včeraj za 2,1 mm.

Nameni prednjeazijske konference

ANKARA, 3. nov. Priprave za sestanek konference državnikov Turčije, Iraka, Irana in Afganistana bodo v kratkem zaključene, vendar še vedno ni določeno, ali bo ta konferenca v Ankari ali v Bagdadu. Namen konference bo, kakor se izjavlja, »pobijanje nemške propagande in zavarovanje tudi proti drugi strani« (sovjetski Rusiji). Delegati

za konferenco so že imenovani. Na poučenem mestu se zatrjuje, da je čisto mogoče, da se konference udeležijo po svojem zaupniku tudi arabski kralj Ibn Saud. Dejansko bo namen te konference podoben onemu nedavne v Stockholmu med zastopniki skandinavskih držav: zavarovati nevtralnost, a organizirati v primeru napada skupno obrambo.

Domati zapiski

SDS in kmečko vprašanje

V resoluciji, sprejeti na seji glavnega odbora Samostojne demokratske stranke v Zagrebu, je med drugim poudarjeno, da se bo vodstvo stranke po svobodnem in odgovornem delu za pozitivnem in odločnem delu za logijo kmečke demokracije poslej bolj zavzelo za pravično in pravilno število nezadovoljnih problemov našega kmeta. Agrarna reforma, preureditev davčnih dajatev, občinska, kreditna in socialna in gospodarska politika se morajo voditi po interesih kmečkega in celovnega ljudstva. Samostojna demokratska stranka je po svojem sestavu, njenju in preteklosti pobornik sodelovanja med Srbi, Hrvati in Slovenci ter je v tem smislu prispevati k demokraciji in dokončni ureditvi države.

Nepotrebne skrbi

»Zagrebski „Obzor“ se preveč skrbi za bodočnost Samostojne demokratske stranke. Svetuje ji, naj postane stranka, hrvatski element v njej pa zlije v HSS. Vprav hrvatsko-srbski značaj je pa omogočil SDS tesno sodelovanje s HSS. Le zaradi svojega čaja je SDS zdržala v najtežjih diktature in doprinesla velik delež v rodnu sporazumu. V najtežjih diktaturah gledala SDS na svoje strankarske probleme, temveč je zastopala politično sodelovanje ki jo je podedovala po pok. Radu Pribičeviću. Tako Hrvati kakor Srbi so šli brez kolebanja k političnim ciljem, katerih usvaritev je bila potrebna za zadovoljitev hrvatskim narodnim zahtevam in za demokratizacijo naše države. Sedanji začetni uspehi ne pomenijo nikakih izprememb dosedanje politične kmečko-demokratske koalicije. Nasprotno, prav zdaj je treba, da se politično še bolj postavi vse naše javno življenje na čvrste osnove. Zato ni treba, da kar koli menja v odnošajih med SDS in HSS, samo politični slepci in intrigi si žele stvarjanje neke srbske fronte v Hrvatskem. Če bodo politične zahteve le kakšne izpreembe, bodo šle po željah frankovcev sprotnikov narodni sporazuma, k se tesnejši povezanosti HSS in SDS pišejo »Varaždinske novosti«.

Politika in številke

»Hrvatski narod« prinaša statistiko zadnjih volitev in pravi, da so Hrvatski savski, primorski in vrbski opokraj dobili 792.063 glasov, srbska opokraj in JRZ pa skupaj 571.063 glasov. V politiki odločajo številke. Da je omogočeno tisoč 333 volivcev glasovalo za dr. Budaka, pravijo »Varaždinske novosti«, bi ne mogli voditi takšne politike, o kateri zdaj brljajo, razen če bi Hrvatski napravili iz Hrvatske novo »versalsko« tvorbo in večno pozorišče pobojev, kateri oni bi morali voditi politiko narodnega sporazuma dr. Mačka in KDK. Narodni more čakati, da se oni spametujejo.

„Narodni list“ proti sporazumu

V Splitu je izšla prva številka »Narodnega lista«, ki ga izdaja prvaki dr. Angjelinović. V dopisu iz Beograda se list zavzema za »skupni delovni program demokratov, radikalov in komunistov«, češ da bi to imelo velik odmev med Hrvati, Sloveni in Srbi. Treba je, da vodstva teh strank delajo hitreje in odločneje v interesu naroda in Jugoslavije.

Pereča razmejitev

S priključkom Dubrovnika k banovini Hrvatski je ostalo Popovo polje, ki neposredno na dubrovniško obalo zetski banovini. Zdej so prebivalci Popovoli podpisane zahtevo, da se Popovo polje priključi k banovini Hrvatski. Za predložen je na zborovanju med drugim glasovalo 16 občinskih svetnikov, proti je 2. Banovinski dr. Mačku so bili poslani brzojavni pozdravi s prošnjo, da željo prebivalstva podpro. Ker je Hercegovina za odstop na polja in je tehnična sekcija banovine Hrvatske te dni dala na razpolago milijon din za regulacijo polj v okolici Kojnje, Ljubuški, Mostar in Stolac, hoče tudi Popovo polje tja, kjer bi bilo več brige zanj.

Novice

Prekmurju manjka učiteljev

Skrajni čas je, da se uredijo nezdrave razmere v prekmurskem šolstvu

Večerniku smo že večkrat opozorili na mnogo nezdravih pojavov, ki so v šolstvu v Prekmurju ni bilo nikoli, kot bi to z ozirom na priloge v preifernejši in najmlajši slovenski državi vsekakor moralo biti. Krivda na eni strani na političnih trenjih, ki so svojo ozko strankarsko zagrizenost in onemogočila izvedbo splošnonarodno koristim odgovarjajočega šolskega in splošnošolskega programa. Kazenske ukrepe so samo najbolj viden izraz neustrešne politike. Krive so pa tudi materialne ovire: pomanjkanje primernih učilnic, poslopij, očiščevalnih naprav, gnojne skrbi učiteljstva.

centralo. Poleg tega bo še posebno odposlanstvo interveniralo na banovini. Opozorili bodo na stanje tudi ministrstvo prosvete. Kakšno je to stanje? Samo v soboškem okraju manjka 31 učiteljev. Nezasedena so mesta v krajih, ki bi zahtevali posebno skrb in nego v prosvetnem pogledu. Na nekaterih šolah manjka celo po več učiteljev. Rekord nosijo šole na skrajni tromeji: V Kuzmi manjkajo 4 učitelji, v Krdici 3, v Vidoncih 3 in v Gornji Lendavi 2. Enako pomanjkanje učiteljstva kot v soboškem okraju vlada tudi v lendavskem. Zato

bodo verjetno začeli tudi tu akcijo za nastavitve novih moči.

Čas je že, da se uredijo nezdrave razmere v prekmurskem šolstvu, ki vlada kljub ogromni narodni škodi že vsa povojna leta. Dejstva, ki kvarno vplivajo že v središčnih predelih Slovenije, so dvakrat kvarnejša na izpostavljeni periferiji. K takim spada tudi pomanjkanje učnih moči na ljudskih šolah. Zato naj merodajni čimprej ugodijo zahtevi učiteljske organizacije in tako pomožejo na najboljši način zdraviti rane, ki so jih zadala prejšnja nerazumevanja.

Gradbeno gibanje v Ptujju

Gradbeno gibanje v Ptujju se je v zadnjih dveh letih zopet poživilo, čeprav to mesto v gospodarskem pogledu splošno nazaduje. S tem se je deloma rešilo vprašanje ptujskih stavbinskih delavcev, ki jih je okoli 300.

Lani je Pavel Pirich kupil »Petovio«, ki jo je dal preurediti v usnjarno. Okoli 60 delavcev je 8 mesece rušilo staro zidovje in beton ter gradilo novo tovarno. Obnavljali so tudi gimnazijo. Poleg tega so še izvršili več manjših del. Kljub neurejenim sedanjim razmeram tudi letos niso zastala gradbena dela. Trgovec Lenart Franjo je zaposlil vso sezono večje število stavbincev. Na Srbskem

trgu in otroški vrtec. Posojilnica je prestaro hišo. Na tem mestu je vzrasla moderna stavba, v kateri bo tovarna perila. Marija Zupančičeva na Ljutomerski cesti je prizidala sobe za stanovanja in za tujece. Občina je obnovila mestno hišo, Marijin spomenik na Minoritskem trgu in otroški vrtec. Posojilnica je prečistila 2 hiši, 1 na Srbskem trgu in 1 v Krempļevi ulici. Muzejsko društvo je preuredilo starinski stolp ob Dravi, ki bo služil odslej za vinarski muzej. Vinarsko društvo je uredilo na Dominikanskem trgu najmodernejšo klet. Na Bregu sta bili zgrajeni 2 hiši in isto dve na Vičavi.

Pomanjkljivosti novega voznega reda

Železniška uprava je 28. oktobra ukinila več vlakov na vseh lokalnih progo. Na tem pa ni upoštevala krajev. Tako so na progi Ormož—Sobota ukinjene štiri garniture za štiri vlake za nobena. Ta progi bi lahko pogreša, če bi bili ostali pravilno razdeljeni. Odpadla sta namoli potrebna vlaka, in sicer vlak št. 872, ki odhaja iz Ormoža proti Murski

Soboti ob 7.23, in vlak št. 8729, ki odhaja iz Murske Sobotice ob 10.32. Prebivalstvo, ki se je redno posluževalo teh vlakov, zahteva, da odločujoči čimprej uvidijo to napako in da vlaka čimprej zopet uvedejo v vozni red. Edini dopoldanski vlak, ki prihaja iz Maribora v Ljutomer že ob 6. uri, nima večjega pomena, ker je prezgodnji in sploh nima direktne zveze.

o 2500 vagonov pšenične moke bo izvozila naša država v Nemčijo. V Beogradu se sedaj pogajajo za ceno te moke. V Nemčijo bomo izvozili tudi 10.000 vagonov pšenice.

Celje
c Novi most so pričeli graditi čez Koprivnico v Komenskega ulici. Za čas gradnje novega mostu so napravili za pešce zasilni most. Ko bo novi most dograjen, bo ta ulica otvorena za splošni promet.

c Velika gasilska tombola bo v nedeljo teden v Kranju. Gasilska četa Gaberje bi za udeležence iz Celja, ki bi se želeli te tombole udeležiti, organizirala avtobusno vožnjo z avtobusom mestnega avtobusnega podjetja v Celju. Interesenti naj se javijo pri tajniku gasilske čete Gaberje Gajšku ali pri Resniku v hotelu „Union“.

Plačevanje kmetskih dolgov

Statistični podatki so kmetski dolžniki do 26. oktobra na račun dolgov 321.768 milijonov din. Na plačali 130.425.000 din, v prvih desetih mesecih pa 47.868.000 din. Zanimivo je, da je bilo plačilo anuitate maja naprej mnogo manjše, kakor prej. Izvršni odbor Privilegirane banke je do konca oktobra prejel od 52 ustanov 6795 prijavljenih dolžnikov, ki so jih bilo doslej skupno pre-

vzetih 592.647 dolgov v znesku 1.589 milijonov 064.831.60 din.

CESTA MARIBOR—FRAM
Prva licitacija za oddajo gradbenih del na cesti Maribor—Fram ni uspela. Zato je gradbeno ministrstvo razpisalo za 13. november drugo licitacijo. Proračun za cestišče iz cementnega betona in drobnih kock znaša 14.353.458 din, za cestišče iz asfaltnega betona in drobnih kock pa 12.178.414 din.

Avtobusni vozni red na prekmurskih progah se je spremenil z 2. oktobrom. Na progi Sobota—Rogaševci je izostala druga vožnja ob sredih, petkih in sobotah. V teh dneh bo vozil na željo občinstva avtobus že ob 16. uri. V Gornjo Lendavo vozi avtobus iz Sobotice že ob četrti na 1. uro popoldan. V ostalem se vozni red ni izpremenil.

Grajski kino predvaja do nedelje dopoldan vefilm „Bela smrt“. Od nedelje do torka je na sporedu opereta „Cardaska kneginja“.

Darujte za azilni sklad PTL!

Podražitev jedilnega olja. Te dni so jedilnega olja že tretjič zvišale. Prvič je znašal povpreček 50 par, drugič pa sedaj pa zopet 70 par. Olje je podražilo tudi v področnih prodajnicah pod snegom. Mladi posestnik v Nemški Loke na Hribu pri Koprivnici, kjer cesta ni zavarovana, je vozil avtomobil na vodstvo, ali pa naravnost pri vodstvu, ali pa naravnost pri vodstvu, ali pa naravnost pri vodstvu.

Narodne pesmi na gramofonskih ploščah. V mnogih naših zamejnih krajih in v mnogih postojankah obstoji živa želja, da bi imeli svoje pevске pesmi, ki bi jih povežali med seboj in jih objavili vsaj nekaj radosti v teh dneh. Revodij nimajo mnogo in jim posebno prav prišle tudi naše narodne pesmi na gramofonskih ploščah. V ta namen je preko CM podružnic, ki jih imajo v vsaki občini, ustanovljena družbe sv. Cirila in Metoda v Mariboru, Beethovnova ul. 2, pritličje.

Prekmurski drobiž
Prekmurski sestanek bo v Soboti v soboto 11. novembra dopoldne v Sokolskem dvorcu. Na sporedu je predavanje Milene Bogarje o „Delu učiteljice na va-

Kaj je s podporami vojnim invalidom?

Lansko leto decembra je izdal ministrski svet novo uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah. S to novo izdano uredbo je prenehal veljati invalidski zakon od 4. julija 1929, ki po svoji vsebini ni ustrezal splošnim koristim onih, ki jih je zadeval ta zakon. Nova uredba je po vsebini precej različna od stare in vsebuje ugodnejše pogoje za vojne invalide in ostale vojne žrtve pri uveljavljanju njih pravic.

Cim je ta nova uredba stopila v veljavo, ki bi naj popravila nedostatke, ki so šli na škodo vojnim invalidom in ostalim vojnim žrtvam, je bilo vloženih pri invalidnih sodiščih mnogo utemeljenih prošenj za podelitev po novi uredbi priznanih podpor, ki jih stari zakon v toliki socialni meri ni dopuščal. Tukaj so zlasti najbolj prihajale v poštev prošnje raznih prizadetih vojnih vdov in sirot. Neštete

delavske in bajtarske družine še dandanes bridko čutijo udarec, ki jim ga je prizadejala svetovna vojna s tem, da je pobrala družinskega očeta številnih nedoraslih otrok ali staršem sina, ki bi naj skrbel zanje v starosti itd. Nešteto s tem prizadetih družin je zaradi teh izgub zahajalo v propast, kr je manjkalo potrebnih delovnih moči in sredstev za preživljanje.

Te številne prizadete družine, ki jim je nova uredba zagotovila minimalne podpore že nad 8 mesecev, čakajo na rešitev svojih prošenj, ki so jih vložile po okrožnih invalidnih sodiščih prve stopnje. Potrebno bi bilo, da pristojna sodišča vendar dokončno ukrenejo nekaj, da se zadosti dvajsetletni želji vojnih žrtv in invalidov, ki so jim bile razne ugodnosti po starem zakonu prikrajšane.

Pod bremenom se obrtništva loteva obupa

iz spomenice slovenskih obrtnikov, naslovljene na finančnega ministra

Početek svetovne gospodarske krize datira že iz leta 1930, ter se stopnjuje vse do današnjih dni. Val krize je zajel tudi pridobitne sloje naše države, tako obrtnika, poljedelca, zadruga in denarne zavode. Država, ki je s skrbjo zasledovala nevsučne razmere, je zaščitila kmetski stan, zadruga in denarne zavode deloma z moratorijem in s skrajno znižano obrestno mero. Pri tem uvidev-nem sanacijskem delu pa je država popolnoma prezrla obrtniški stan, ki je istotako jedro našega naroda kot kmet-ski stan in potreben državne pomoči. Obrtništvo bje svoj skromen eksisten-čni boj, ker se temelji rokodelstva že rušijo. Naročila so padla na minimum in obrtnik more računati le na kak malen-

kosten zaslužek. V neštetihih slučajih s prodajo izdelka komaj krije režijske stroške. Posledica je, da obrtništvo ne more preživljati svojih družin niti odplačevati obresti najetih posojil, še manj pa odšteti kaj za tekoče davke.

Prav posebno pa čuti obrtništvo težke gospodarske posledice, ki so nastopile v letu 1938. kot posledica političnih neprihlik v svetu. Naročila so skoraj popolnoma izostala. Surovine, ki so se dobile še pred to dobo kolikor toliko na kredit, moraj sedaj obrtniki plačevati vnapej. Zato je največ obrtnikov brez vsakega dela in zaslužka. Nevzdržne razmere, ki jih preživljamo zadnje čase, poženejo marsikaterega obrtnika v obupa.

Rubeži so pri obrtnikih na dnevnem redu.

Razmere, katerih ni kriv obrtnik, so potisnile obrtniški stan popolnoma ob tla. Pod težo bremena pada obrtništvo v pesimizem, ker nima izgleda, da bi se mu položaj izboljšal. Treba je napraviti črto nad črno preteklostjo z odločno gesto in odpisati davčne zaostanke onim obrtnikom, ki so obnemogli pod težo vsakdanjih tegob in niso mogli zadostiti davčnim obvezam. Večina obrtništva pripada malemu človeku, ki bje tako rekoč življenjski boj za svoj obstanek. Pretežna večina je obubožana in zaradi večletne krize brez vsakih sredstev in zaslužka.

Izpred oltarja pobegnil nevesti

V neki vasi blizu Karlovca bi se te dni moral poročiti 20-letni Marko Jambrošič z 18-letno hčerho zelo bogatega posestnika. Ženin in nevesta sta že bila pred župnikom v cerkvi. Zbrani so bili številni svatje in mnogo radovednih ljudi. Ko je duhovnik začel poročni obred, je ženin planil izpred oltarja iz pobegniti iz cerkve. Pred izhodom ga je čakal avtomobil, s katerim se je neznan kam odpeljal. Nevesta je zaradi sramu pred oltarjem omedlela in so jo morali nezavestno odnesti iz cerkve.

c Statistika tujcev. V mesecu oktobru je obiskalo Celje 1183 tujcev, med temi 1098 Jugoslovanov in 85 inozemcev. V septembru je obiskalo Celje 1017 tujcev; lani v oktobru pa 1213.

c Umrli sta v javni bolnišnici v Celju 50 letni dninar Josip Brezovnik iz Zavadne pri Topolšici in 69 letni preužitkar Andrej Podkrižnik iz Trličnega pri Rogatecu.

c V Gosposki ulici se nahaja v neki hiši na dvorišču skrita brivnica. V to brivnico vabi na hišnih vratih prav neestetično in v spakedrankah napisano vabilo, zraven katerega so v isti obliki označene tudi cene. Lastniku tega lokala bi priporočali, naj si omisli bolj estetičen napis, ker je isti v sedanji obliki nemogoč. Ako tako zadevo vidijo tujci, si ne ustvarijo dobrih pojmov.

c Ob zadnjem delu ceste, ki vodi proti cerkvi sv. Jožefa, bi bilo nujno potrebno, urediti na obeh straneh ceste odtok vode, ki ob nalivih dere po obeh jarkih. Ta jarka sta že precej globoko izjedena. Pa tudi cesta trpi, ker jo deroča voda ob nalivih vedno bolj izpodjeda.

c Reklamacijski odbor pri davčni upravi v Celju bo zasedal 16. novembra.

c Podsavezna prvenstvena tekma bo v nedeljo ob 14.30 na Glaziji med SK Celjem in SK Hrasnikom.

c S kolesa je padel 38 letni posestnikov sin Janez Pažon iz Rog. Slatine in si pri padcu zlomil levo ključnico.

c Stroj za mletje sadja je padel na levo nogo 39 letnemu posestnikovemu sinu Francu Pilihu iz Gotovelj pri Zalcu in mu jo zlomil pod kolonom.

c Z lestve je padel 10 letni posestnikov sin Ivan Aužner iz Dramelj in si pri padcu zlomil levo nogo pod kolonom.

Ptuj
p. Preminul je 64 letni krojaški mojster Novak Adam iz Cankarjeve ulice. Bil je evangeličanske vere in rodom Prekmurec.
p. Napad. Seruga Stefana, tesarja iz Hodoš, so napadli Hodošani. Seruga je zadel take poškodbe, da se je moral za-teči v bolnišnico.

Zanimivosti

Island — letalsko oporišče v bodočnosti

Tri velesile: Nemčija, Anglija in USA škilijo na otok, ki se bo 1943 odcepil od Danske

Visoko na evropskem severu leži otok Island. Sam na sebi ni videti velik, ali v Evropi je 18 držav, ki so manjše od njega. Island spada pod Dansko, toda praviloma na zemljevidih drugače pobarvan, kam dežela ima svoj grb, svojo tradicijo in najstarejši parlament na svetu.

Pred 329 leti je bil Island samostojna država. Leta 1262 je prišel pod pokroviteljstvo Norveške, ko sta se Danska in Norveška 1814 ločili, je pripadel prvi. Vojni je Island dobil na temelju pogojev z Dansko popolno samostojnost, ki je v personalni uniji z Dansko do 1943.

Islandska samostojnost je rezultat naravnega razvoja starega naroda. Otok leži daleč na severu, nekaj nad 100.000 ljudi. Njegova površina je približno tolikšnja kakor Bolarija, toda poseljen je tako redko, da ne pride niti en človek na 1 km².

Obiludene so le južnejše obale, notranost je pusta. 43% ljudi se bavi s poljedelstvom, 18 s ribištvom, na obrt in industrijo odpade 11% ljudi.

Island lahko štejemo med kulturne dežele sveta. Na otoku sploh ni nepismenosti, duševna in materialna kultura je na visokih stopnjah. V glavnem mestu Reykjaviku je univerza.

Sam otok je izredno zanimiv zaradi velikih kontrastov. Plodne in ravne poljane na južni obali se pretvarjajo v notranosti v hriboviti svet, ki ga pokriva sneg in led. Sto in trideset ognjenikov je namerljavo daleč naokrog lavo, najvišji med njimi je 1446 m visok.

Lava je pokrila 11.000 km² otoka.

Prostornost otoka so krasni fjordi in toplejši jeziri. Umni Islandci so dobri lovci, tope geizire hočejo izkoristiti v poljedelstvu. Thingwila je dolina, kjer se zbirajo najstarejši otočani na zasledjanju. Tu je nastal islandski parlament Althing, ki je že pred 1009 leti krojil naravne pravice.

Reykjavik šteje 32.600 ljudi. V njem se nahaja spomenik prvemu Islandcu, ki je bil na otoku, Ingolfuru Struvisonu. To je krasno delo kiparja Emera Jonsdottirja, ki je ponos Islandcev.

Islandke so vitke, modrooke ženske, z naravno živimi zenicami, kakor da bi iz sonca iz morja oblakov. Izobraženi so, govore danski, nemški in angleški jezik. Evropski običaji in noša je našla pota tudi sem in kljub severni legi je mladina živahna.

Točenje alkohola je na Islandu prepovedano, domaštva ne poznajo. Važno vlogo v preroju Islanda so

imeli otoški »Američani«. V prejšnjih stoletjih so šli mnogi v Ameriko, na kraju 19. stoletja je bila skoro polovica islandske delavne moči onstran luže, v kanadski pokrajini Manitoba žive islandski izseljenci še danes v večji koloniji. Islandcem kot vsem nordijcem, so vrata v Ameriko še vedno odprta. Oni, ki so se vrnili, so dvignili v deželi blagostanje in agitirali za samostojnost, češ da se danska vlada ne briga dosti zanje.

V novejši dobi se napredni Islandci zavzemajo, da bi se po 1943, ko bo poteklo personalna povezanost z Dansko, popolnoma izločili. Ker pa sami dolgo ne bi mogli ostati nedotaknjeni, se ameriški priseljenci prizadevajo za priključitev Islanda k Zedinjenim državam. Z enim očesom škilijo na Island še vedno Norve-

ška, nemški tisk je pa še nedavno razpravljaval o možnosti, da bi se Island vključil v nov sistem nemških kolonij. In ko je postajalo med islandskimi nacionalisti zaradi teh pretenzij že vroče, so se oglasili med njimi mnogi, ki so

za priključitev Islanda k — Veliki Britaniji.

Zadeva je v časih, ko so daljave ničeve in se moderna vojna vedno bolj prenaša v ozračje, neprecenljive važnosti. Island je 2000 km oddaljen od Kanade, 800 km od Škotske in 1000 km od Norveške. Od nem. obal je do njega 1700 km krdorkoli pa bo izmed velesil postal njegov gospodar, bo lahko v daljni bodočnosti ustvaril na njem veliko, težko zavzetno pomorsko in zračno oporišče.

Finski politik o Stalinu in Molotovu

Posebni poročevalec milanskega lista »Corriere della Sera« je tik pred drugim odhodom finskega zunanjega ministra Paasikivija v Moskvo dobil naslednji intervju: »Doslej sem trikrat govoril s sovjetskimi državniki v delovnem kabinetu Molotova. Ugotovil sem, da revolucija, ki je izpremenila toliko stvari, ni zmanjšala užitka, ki ga imajo Rusi pri ponočnem delu, izven delovnih ur. Stalin je od časa do časa vstopil, da vidi, kako se razvi-

jajo pogajanja. Na zunaj je napravil uglasjen vtis. Z zadovoljstvom je pripovedoval o časih, ko je bil kot begunec v Finski, kjer se je 1906. skrival pred policijskimi preganjalci. Obleden je bil v belo srajco, tesno zapeto ob vratu in z visokimi škornji na nogah. Vorošilov se ni niti enkrat pokazal. Stalin in Molotov sta bila tudi v vojaških zadevah opolnočena.

Z avtomobilom v vulkansko žrelo

Na javi je najbolj nevarno ognjeniško žrelo Papandayan, na katerega pelje do višine 2300 m dobra avtomobilska cesta, ki je najvišja te vrste na azijski celini. Iz Batavie do vrha je tri ure. Cesta je dolga 80 km. Ob poti so vrele silno vroče vode, ki pronicajo iz žrela. Mnogi so si že opekli usta, ko so hoteli pogasiti žejo. V nekaterih studencih lahko v kratkem časkuhajo jajce.

Smešno se sliši, ko čita človek na tab-

lah ob žrelu napise, da je tam kajenje prepovedano. V ozračju je namreč polno eksplozivnih plinov. Graditelj ceste, kateremu je na vrhu postavljen spomenik, je tako izgubil življenje.

Zadnji večji izbruh Papandayana je bil l. 1772. Tedaj je izgubilo življenje 2600 ljudi. Zdaj je žrelo neprestano zastraženo, pse in kokoši imajo zgoraj, ki že mnogo prej zavohajo plin, preden je nevarnost tu.

NAJDRAŽJE HIŠE NA SVETU

Davčni urad v Newyorku je razpisal nove dajatve za največje stavbe v tem velemestu. Najdražje ocenjena stavba je nebotičnik »Metropolitan Life«, ki je ocenjen na 25 milijonov dolarjev. Milijon manj je vredna »Equitable Palais«. Najmodernejši newyorški nebotičnik »Empire State Building« je vreden 20 milijonov, najstarejši nebotičnik »Woolworth« pa 5 milijonov dolarjev. Ameriška poslopja so mnogo dražja od evropskih. Metropolitan Opera je n. pr. trikrat dražja od velike londonske Covent Garden Opere. Newyorška borza stane 15, londonska največ 5 milijonov dolarjev.

Stvaritelj francoskega jeklenega zidu

Maginot se je rodil 1877 v Parizu. Njegovi starši so bili iz Lorene. Po pravnopolitičnih studijah je postal 1905 guverner v Alžiru, kasneje poslanik in podtajnik v vojnem ministrstvu. L. 1914. je vstopil v vojsko kot navaden vojak 44. pehotnega polka. Hrabrega borca so kinalu povišali v narednika. Bil je na čelu skupine vojakov, ki so se vedno javljali za najtežje podvige na fronti. Pri Verdunu je bil Maginot težko ranjen, od tedaj je lahko hodil samo s pomočjo dveh palic.

Že med vojno je Maginot sprevidel

DVA ZANIMIVA PROSTOVOLJICA V FRANCOSKI VOJSKI

Kakor poročajo iz Pariza, se je 19letni Ivan Tolstoj, vnuk slavnega grofa Leva Tolstoja, prostovoljno stavil na razpolago francoski vojni mornarici kot ladijski strojnik. Bivši minister za pokojninske zadeve enooki Robert Lasalle, ki se je že leta 1914 kot prostovoljec boril pri Verdunu in je bil večkrat odlikovan, se je zdaj spet, kljub svoji visoki starosti, svoji telesni hibi in svojemu poslaniškemu mandatu, prostovoljno prijavil na fronto. Po njegovi želji so ga dodelili nekemu pehotnemu polku v prvi črti.

NOVINE, KONSERVIRANE V APNU

Leta 1889, pred polstoletjem je neki rudar v južnem Harzu odvrigel novine, v katere je bila zavita malica, v kot jaška. Tam so list te dni spet našli. Petdeset let je kapljala apnenčeva voda na papir in ga polagoma zavila v tanko apnenasto skorjo, skozi katero se pa še danes lahko čita. Zanimivo najdbo so izročili muzeju.

— Reci mi, papa, kakšna razlika je pa med kanonom in strojno puško?
— Dragi sinko, to je prav tako kakor če opazuješ razliko, kadar govori tvoja mati in smem govoriti jaz...

Večnostno načelo je, da vsa svoboda korenini v moralni svobodi, in samo po njej more narod postati velik. (Anatole France.)

— Slišite gospod. Ali se vam ne zdi, da vaš avto neprestano hupa in skače?
— Res je, gospod stražnik. Toda kolca se meni in pod mano reagira še voz.

MARIJ SKALAN: RAMAS IN JORA

ROMAN ZADNIH LJUDI NA ZEMLJI 1

I. Električno dvigalo se je ustavilo. Chasi Khan je stopil na živo skalo vklepani hodnik in molče namignil Ramasu, naj mu sledi. Na koncu hodnika je zdravnik pritisnil na gumb, in v steni se pokazala temna odprtina skrivnih vrat. Za njo se je razširil prostran kleti podobno sobano s policami, kjer je zabobalo in spreletelo ga je nepričakovano občutek neznane groze. »Ne, samo skladišče naših odličnih prednikov,« je dejal zdravnik. »Ali ni to isto?« »Nikakor. V grobnici počivajo mrtvi; ti ki leže v teh rakah, niso mrtvi.« »Samo otrpnjeni.« Ramas je stopil k najbližji rakvi in se v larki svetlobi, ki je sijala od kamenitih stropov, zastrmel v obličje pod stoplino ležečega trupla. Bilo je res popolnoma nedotaknjena, vendar po vsem vi-

dezu obličje čisto navadnega mrliča. »V štiri in dvajsetih urah lahko obudim k novemu življenju vsakega teh pokojnikov,« je dejal Ghasi Khan. »Jutri ob tej uri se s tem tu lahko že pogovorite o življenju v Rayanipuru pred...« Sklonil se je k napisni deščici, se zopet vzravnaval in nadaljeval: »Pred 500 leti.« »Tega vam ne verujem,« je vzkliknil Ramas. »Verjeli mi boste prav v kratkem, dragi prijatelj,« je odvrnil z nasmoškom zdravnik. »Nisem vas pripeljal sem, da bi vam pripovedoval bajke, ampak zato, da mi pomagate pri obuditvi našega velikega prednika Rayanija.« »Rayanija, ustanovitelja Rayanipura? Saj ta je že tisoč let mrtev!« »Samo 936. Spravili so ga sem 64 let po ustanovitvi naše naselbine; prav jutri obhajamo tisočletnico njenega nastanka. Pred otrpnitvijo je sam naročil, da ga morajo njegovi nasledniki prebuditi šele za ta visoki jubilej. Tu je njegova rakev!«

Chasi Khan je pristopil k steklenemu zaboju, ki je bil postavljen v prvi vrsti čisto spredaj. Tudi Ramas je pristopil in se zagledal v ponosno starčevsko obličje s častitljivo sivo brado. »To je Rayani... Da, on je! Prav tak je na vseh slikah, ki jih hranimo.« »Otrpnjevanje ljudi je staro že stotisočletja,« je pričel Ghasi Khan, »in bilo je pred strašno nesrečo, ki je pred tisoč leti zadela našo zemljo, znano vsem ljudem. Samo v Rayanipuru smo ohranili to skrivnost le zdravnik. Metoda otrpnjevanja je iznašel leta 1939. po Kristusu holandski učenjak profesor Lampl. Opazil je, da so se v polarnih krajih zmrznjena trupla raziskovalcev ohranila več mesecev in let popolnoma nedotaknjena. To mu je vdahnilo genialno misel otrpniti živega človeka in ga tako ohraniti za poznejše dobe. Treba mu je bilo le najti snov, ki bi ohranila otrpnjenca živega ob najnižji temperaturi in siceršnjih zunanjih znakih smrti. Po dolgih poizkusih je sestavil iz žlez mladih krav posebno snov, ki jo je imenoval vitaprolongin. Z injekcijo vitaprolongina je dosegel, da se je temperatura živega bitja — poizkuse je delal najprej na živalih — brez škode znižala pod ničlo. Živo bitje je na ta način zmrznilo, a ni umrlo, čeprav ni kazalo na zunaj prav nobenih

znakov življenja.« Zdravnik je pristopil še bliže k Rayanijevi rakvi in namignil Ramasu, naj si pobliže ogleda otrpnjenčev obraz. »Poglejte to obličje! Polt je mrliška, telo je trdo; nikjer ne morete zaslediti najmanjše sledi življenja. Vsakdo bi brez posebnega napora ugotovil: to je mrlič. Po narkozi je dobil tudi Rayanipur injekcijo vitaprolongina, nato so ga namazali s solno raztopino, položili v rakev in v ledenico. Cirkulacija mrzlega zraka vzdržuje temperaturo stalno pod ničlo. Rayani in vsi ti tu spe prav tako, kakor so spale nekoč pred propastjo otrpnjene žabe, kače in druge sorodne živali svoje zimsko spanje. Čim potegnemo spečega otrpnjenca iz tega prostora in pričnemo polagoma dvigati temperaturo, se prične na videz mrtvo telo prebujati, in nazadnje vstane od mrtvih v novo življenje. To obujanje traja približno štiri in dvajset ur. Profesor Lampl sam še ni dosegel večjih uspehov in tudi njegovim naslednikom v prvih stoletjih se je posrečilo otrpniti ljudi samo za nekaj let. Šele v zadnjih tisočletjih je bila metoda tako izpopolnjena, da je mogoče obuditi otrpnjenca tudi po tisočletjih. Mimo tega vstane iz spanja popolnoma preroben in tako zdrav, kakor ni bil prej nikoč v vsem svojem življenju.«

